

La possible premsa de referència al Baix Llobregat i l'Hospitalet

Jordi Fortuny

Congrés el Baix Llobregat a Debat, juny de 2016

Jordi Fortuny i Batalla, Begues, Baix Llobregat, 2016

Agraïment: Laboratori de Periodisme i Comunicació per a la Ciutadania Plural (LPCCP), UAB

La versió definitiva d'aquesta comunicació s'ha presentat a la Secretaria tècnica del Congrés "El Baix Llobregat a Debat" el 16 de juny de 2016. Actualitzada el 14 de juliol de 2016.

1. A la recerca de la premsa de referència al Baix Llobregat

Que el Baix Llobregat és una comarca sense premsa de referència és més que una afirmació estereotipada, perquè es basa en fets prou tangibles, tant històricament com en l'actualitat. De tota manera, no es pot acceptar com una veritat absoluta, perquè la condició de mitjà de comunicació de referència és una qüestió sobre la qual es pot opinar, legítimament, des de molts punts de vista.

A més a més, els dubtes sobre aquest tema són raonables, perquè en aquests moments al Baix Llobregat hi ha cinc periòdics impresos mensuals d'informació general que es reclamen, més o menys, d'àmbit comarcalⁱ, cinc diaris digitals amb la mateixa vocació (tres dels quals són la versió en línia de periòdics impresos)ⁱⁱ i una televisió comarcal (ETV). És l'oferta més gran que hi ha hagut mai de mitjans de comunicació amb voluntat de cobrir informativament tota la comarca i, per tant, és el moment de tornar-nos a preguntar si el Baix Llobregat compta amb algun mitjà de referència.

Repassem abans els antecedents històrics. La "Història de la Premsa Catalana" de Joan Torrent i Rafael Tasis (1966)ⁱⁱⁱ va censar els periòdics i revistes impresos de la comarca i va posar en evidència la debilitat del Baix Llobregat en aquest aspecte. A "La premsa comarcal" (1983)^{iv}, Jaume Guillamet va analitzar tota la informació recollida per Tasis i Torrent i va concloure que el Baix Llobregat "no ha arribat a tenir històricament uns sistemes informatius locals complets ni complementaris, ni amb prou feines de tipus elemental".

Per a Guillamet, un sistema informatiu local complet era "un sistema de diaris, periòdics i revistes, destinat a satisfer de manera general totes les necessitats informatives de la ciutat i la seva àrea d'influència". Aquest sistema, per exemple, es va desenvolupar a Barcelona, al Vallès Occidental i al Garraf, per posar tres exemples molt pròxims, però no al Baix Llobregat.

D'altra banda, els sistemes informatius locals complementaris eren els d'aquelles ciutats que, "entorn dels setmanaris informatius i polítics que constitueixen l'eix bàsic de la seva història periodística, hi ha hagut una varietat notable d'altres publicacions, preferentment de caire cultural, literari, religiós i humorístic, però també escolars, professionals, esportives i altres". Aquest tampoc va ser el cas de les ciutats baixllobregatines.

Finalment, sempre segons Guillamet, només Sant Feliu de Llobregat va aconseguir, al Baix Llobregat, tenir un sistema informatiu elemental, caracteritzat per "una cobertura mínima de premsa pròpia, preferentment a base de setmanaris, quinzenals o bimensuals".

A més de fer aquesta anàlisi, "La premsa comarcal" posava al dia la informació recollida per Tasis i Torrent i publicava un Cens provisional de la premsa comarcal de 1979, elaborat pel mateix Jaume Guillamet, i un parell més de censos de 1981 i 1982, fets per tercers. A la vista de totes les dades disponibles, l'autor afirmava que "el Baix Llobregat, comarca que ha sofert una de les transformacions més notables dels darrers temps i on la capital històrica ha restat en unes funcions secundàries, no ha registrat cap experiència mínimament reeixida de periòdics comarcals i dels dos intents realitzats, només un, el del *Setmanari del Baix Llobregat* (1977), ha atès els límits comarcals oficials, mentre que l'altre, *La Voz del Llobregat* (1973-75) era un periòdic editat a l'Hospitalet de Llobregat (Barcelonès), des d'on es dirigia a diverses poblacions del Baix Llobregat i del Barcelonès alhora, considerades pels seus editors com la zona d'influència de la ciutat esmentada."

Segons els censos recollits per Guillaumet, a començament dels vuitanta del segle passat s'editaven publicacions periòdiques a deu o dotze poblacions de la comarca, amb un total d'onze o tretze capçaleres, segons el moment. Aquells anys, com els anteriors, no hi va haver cap capçalera que aconseguís erigir-se en referència informativa d'àmbit comarcal.

Ara, trenta-cinc anys després, el panorama ha canviat radicalment, tret del fet que, potser, el Baix Llobregat encara no té premsa de referència... Així ho afirma almenys Imanol Crespo a "Qui és qui. Radiografia dels qui manen al Baix Llobregat i l'Hospitalet" (2015)^v. Segons Crespo, al Baix Llobregat hi ha "mitjans de tot tipus que han derivat en un ampli conglomerat, complex i heterogeni, com la mateixa comarca. De fet, en el cas del Baix Llobregat, aquesta diversificació ha impedit, de moment, tenir un mitjà comarcal de referència com sí s'ha donat en altres territoris amb publicacions com ara *Regió 7* (amb molta presència a les comarques interiors de la província de Barcelona) o *Segre*, referent a la província lleidatana."

Segons Crespo, entre els motius d'aquesta situació hi ha que "som una comarca on prima l'esperit local per davant del comarcal, sigui a un municipi del centre o nord del Baix Llobregat o sigui a una de les grans ciutats del sud". "I, en segon lloc –afirma–, i segurament més important, no hi ha hagut tradicionalment una classe burgesa forta que visqués al Baix Llobregat i que apostés per aquest sector".

2. Àmbit de l'estudi

El present estudi actualitza la informació i els censos històrics sobre la premsa del Baix Llobregat i l'Hospitalet, per saber exactament on som. La voluntat de l'autor és que les dades recollides siguin al més comparables possible amb les que van aplegar al seu dia Tasis i Torrent i Guillaumet, però no és senzill.

No ho és, en primer lloc, per una qüestió territorial. La comarca estudiada per aquells autors era més petita, perquè Esplugues de Llobregat i Sant Just Desvern encara pertanyien al Barcelonès. A més, nosaltres hem inclòs l'Hospitalet de Llobregat en l'àmbit d'aquest treball per la interrelació evident i creixent que hi ha entre aquesta ciutat i el Baix Llobregat, al marge de la seva pertinença administrativa al Barcelonès. Per tant, l'àmbit d'aquest estudi no coincideix exactament amb els anteriors.

En segon lloc, només hem censat la premsa impresa i la premsa digital d'informació general i d'iniciativa privada, sense comptar la de titularitat pública i la religiosa o l'especialitzada. Totes aquestes modalitats sí que eren presents, d'una manera o una altra, en els censos anteriors, però ens ha semblat que en un estudi sobre la premsa de referència comarcal no calia incloure-les. Per motius semblants, tampoc hem inclòs en el cens les ràdios i televisions del Baix Llobregat, que en els anys de Tasis i Torrent, per exemple, ni existien.

3. El panorama actual

En el panorama actual de la premsa comarcal del Baix Llobregat^{vi} hi podem trobar cinc tipologies de premsa ben definides:

1. Els **diaris digitals locals**. Ara mateix hi ha, com a mínim, **16** capçaleres actives. Set tenen la redacció fora de la localitat que cobreixen informativament. Es tracta d'*AOlesa.com* i *AMartorell.com*, que es fan o s'editen tots dos a Masquefa, a l'Anoia, i

dels cinc *Línia* digitals, que s'editen a Barcelona. Un altre cas, il·lustratiu dels límits difusos del Baix Llobregat Nord, és el *Montserratí.cat*, de Collbató, que cobreix la informació d'uns quants municipis.

2. Les **publicacions locals impreses**, gratuïtes, la gran majoria de periodicitat mensual. N'hi ha **16** i moltes d'elles responen a l'estereotip més corrent de la premsa gratuïta, amb pocs continguts informatius o reproduïts senzillament de comunicats de premsa, amb poca o cap més aportació periodística. Algunes d'aquestes publicacions superen l'àmbit local i miren d'abastar uns quants municipis, cosa que els permet fer tirades més grans i ser més atractives com a suport publicitari.

En aquest grup també hi ha publicacions fetes "a distància", com *Viu Cornellà* o *Viu el Prat*, editades a l'Hospitalet, i les cinc edicions del Baix Llobregat dels *Línia*: *Línia Mar*, *Línia Nord*, *Línia Tres*, *Línia Cornellà* i *Línia L'H*, editades a Barcelona.

3. Els **diaris digitals comarcals**. N'hi ha **5**, tres dels quals són la versió digital de periòdics impresos (*El Far*, *El Llobregat* i *La Premsa del Baix*). Els altres dos (*elBaix.cat* i *Llobregatdigital.cat*) són només digitals.
4. Els **periòdics comarcals impresos** de periodicitat mensual. També n'hi ha **5**, tots de distribució gratuïta. Un d'ells, *La bústia* de Martorell, només cobreix informativament el Baix Llobregat Nord, de manera volguda, però l'hem inclòs en aquesta categoria perquè reuneix totes les altres característiques que es poden demanar a un periòdic comarcal. De fet, encara que els altres quatre periòdics es reclamin d'àmbit comarcal, no tots ho són a l'hora de la veritat.

Tot i tractar-se de periòdics comarcals, cap d'ells s'edita a la capital, Sant Feliu, sinó a Cornellà (*El Far*), Sant Boi (*El Llobregat*) o Esplugues (*La Premsa del Baix* i *30º L'indicador del Baix Llobregat i l'Hospitalet*), a més del cas ja esmentat de *La bústia* de Martorell.

5. A més d'aquests quatre grups principals, n'hi ha un de cinquè que formen les **5** capçaleres del Baix Llobregat enquadrades en l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal (*777 Comunica*, *Delta del Llobregat*, *El Llaç*, *La Vall de Verç* i *L'informador de Martorell*), a més del bimestral *Crònica de la vida d'Esplugues*. Totes sis són **publicacions impreses, de pagament**, algunes d'elles amb versió digital i quasi totes amb una llarga trajectòria. En aquest grup hi ha l'únic setmanari de tota la comarca: *L'informador de Martorell*.

Com hem dit, queden fora de l'àmbit d'aquest estudi els mitjans de comunicació de titularitat pública, editats pels ajuntaments de la comarca. Això no vol dir, ni de bon tros, que no tinguin un pes específic importantíssim, ja que hi ha una trentena de butlletins municipals impresos i un nombre semblant de portals informatius de titularitat pública, a banda d'una quinzena de ràdios municipals. És evident que l'existència d'aquesta oferta incideix en el panorama comunicatiu actual del Baix Llobregat i l'Hospitalet, mentre que això no passava en els anys estudiats per Guillamet i Tasis i Torrent (tot i l'existència, en el passat, d'alguns periòdics del Movimiento).

4. L'opinió dels professionals

La condició de mitjà de comunicació de referència és un atribut valuós per a un periòdic o per a un diari digital, però també és intangible. No hi ha una llista de paràmetres objectius que permetin establir si una capçalera determinada és o no el mitjà de referència d'una població o d'una comarca, però sí que hi ha almenys un factor *sine qua non*: que els lectors, les fons d'informació, els anunciants i els poders fàctics considerin que ho és.

Per veure quina és la realitat del Baix Llobregat en aquest àmbit, hem demanat l'opinió a **50 professionals i responsables de gabinets de comunicació** de diferents ajuntaments, institucions, entitats i empreses de la comarca i de la zona d'influència^{vii}.

Els resultats són força significatius^{viii}. D'entrada, no hi ha una opinió dominant sobre l'existència o no d'un mitjà comarcal de referència. Quan hem preguntat als enquestats si "creus que a l'Hospitalet i el Baix Llobregat hi ha algun mitjà de comunicació de referència d'àmbit comarcal?", un **54,8%** dels que han respost la pregunta han dit que sí i un 45,2% que no. Tenint en compte que hem adreçat l'enquesta a una mostra relativament petita, aquest resultat es pot considerar **gairebé un empat** entre els que opinen que sí i els que no i, per tant, confirma si més no els dubtes sobre l'existència d'un mitjà baixllobregatí de referència.

En canvi, no hi ha dubtes que al Baix Llobregat es donen les condicions necessàries perquè hi pugui haver un mitjà de referència, almenys en opinió dels enquestats. Si, com hem vist, un 54,8% creu que ja n'hi ha un, entre els que creuen que no n'hi ha cap, la gran majoria (**60%**) considera que **es donen les condicions** perquè n'hi hagi un algun dia. Només un reduït 13,3% opina que al Baix Llobregat no hi ha res a fer en aquest sentit, mentre que l'altre 26,7% evita el sí o el no rotund i matisa la resposta amb arguments basats en la realitat dual del nord i el sud de la comarca o altres de semblants.

Preguntades sobre com és o hauria de ser el mitjà de comunicació de referència del Baix Llobregat, un aclaparador **75%** de les persones enquestades opina que hauria de ser **un periòdic imprès i un portal digital amb la mateixa capçalera**, i només un 14,3% opten perquè fos únicament un portal digital, sense versió impresa.

Pel que fa a la periodicitat ideal que hauria de tenir un periòdic comarcal imprès per poder ser mitjà de referència, un **70,8%** dels que contemplaven la opció impresa en la pregunta anterior són partidaris de la **periodicitat setmanal** (condició que, en aquests moments, no compleix cap de les capçaleres d'àmbit comarcal del Baix Llobregat).

Finalment, l'enquesta concreta més i demana als enquestats l'opinió sobre les capçaleres que s'editen actualment, amb aquesta pregunta: "Si abans has dit que sí, que hi ha un mitjà comarcal de referència a l'Hospitalet i el Baix Llobregat, o si has dit que no n'hi ha però n'hi podria haver, ¿quin dels següents periòdics impresos creus que fa aquesta funció o s'hi apropa més?" Un **36%** ha respost que aquest mitjà és **El Llobregat** i un 28% diu que és **El Far**.

Una vegada més hem de tenir presents les dimensions de la mostra, que fan que aquest 36-28 sigui un resultat molt **proper a un empat**. De tota manera, hem de tenir en compte una dada

important a l'hora de valorar aquests resultats: si actualment *El Llobregat* i *El Far* es distribueixen mensualment encartats en *El Periódico de Catalunya*, en el moment de fer l'enquesta això encara no era així en el cas d'*El Llobregat*. I una altra dada: un notori 20% dels enquestats considera que cap dels periòdics pels quals preguntem és de referència a l'Hospitalet i el Baix Llobregat.

L'última pregunta se centra en la premsa digital: "Tant si has dit que sí, que hi ha un mitjà comarcal de referència, com si has dit que no n'hi ha però que n'hi podria haver, ¿quin dels següents portals digitals creus que fa aquesta funció a l'Hospitalet i el Baix Llobregat, o, almenys, s'hi apropa més?" Aquí no hi ha empat i un **32,1%** diu que aquest mitjà és ***ElFar.cat***, mentre que un altre 17,9% vota a favor d'*elllobregat.com*. És a dir, els enquestats tornen a optar per les mateixes capçaleres que abans, però, en aquest cas, el grup més nombrós es decanta per la versió digital d'*El Far*. Un altre 21,4%, de tota manera, opina que cap dels diaris digitals inclosos en l'enquesta és de referència a la comarca.

5. Conclusions

1) El sistema de mitjans de comunicació del Baix Llobregat i l'Hospitalet ha canviat radicalment i no s'assembla gens o quasi gens a la realitat que van observar Tasis i Torrent el 1966 i Guillamet el 1983. Això ha passat, de fet, a tot el país, no solament al Baix Llobregat, però aquí el canvi ha estat més accentuat. El punt de partida era més modest que en les comarques del voltant, com es desprèn de les anàlisis de Guillamet, i tot i així l'oferta de mitjans de comunicació ha arribat avui a un nivell prou notable, almenys pel que fa a la quantitat.

2) El panorama de fa trenta-cinc anys, dominat per **unes quantes publicacions impreses de pagament, de diferents periodicitats** (sobretot mensual, però també bimensual, quinzenal i setmanal), totes de caràcter local i **tiratges força modestos**, ha donat pas a una oferta amb el doble de capçaleres. Ara, la modalitat predominant són les **publicacions gratuïtes de periodicitat mensual, amb uns tiratges molt més importants** que els que tenien els seus antecessors de finals del segle XX (a Catalunya, la premsa gratuïta com a fenomen massiu va començar el 2000, amb l'aparició dels diaris gratuïts d'informació general). L'àmbit de la majoria d'aquestes publicacions és local, però també n'hi ha sis de supralocals (que cobreixen la informació d'unes quantes ciutats alhora) i **cinc d'àmbit comarcal** (o quasi comarcal), una oferta inexistente el segle passat.

3) Al costat de la premsa impresa hi ha 21 **diaris digitals**, 16 de caràcter local o supralocal i **cinc d'àmbit comarcal**. En alguns casos es tracta de les versions digitals de publicacions impreses, però la majoria són diaris digitals purs i durs. El periodisme hiperlocal és una tendència a tot el món, sobretot a Europa i els Estats Units, i Catalunya i el Baix Llobregat no en són aliens. Internet ha posat a l'abast d'empreses, associacions i altres col·lectius la possibilitat de publicar continguts sense grans inversions ni despeses, tot evitant els costos d'impressió i distribució. Una possibilitat inexistente fa trenta-cinc anys.

4) La vitalitat del panorama comunicatiu del Baix Llobregat i l'Hospitalet, però, no s'entendria sense tenir en compte els **mitjans de titularitat pública**. És a dir, les ràdios municipals, els butlletins municipals i els portals de notícies dels ajuntaments. Avui dia representen una oferta

agregada molt important, que complementa, substitueix o competeix amb l'oferta d'iniciativa privada objecte d'aquest estudi.

5) **L'absència d'una premsa de referència al Baix Llobregat podria passar aviat a la història**, si no ho ha fet ja. Les cinc capçaleres impreses i els cinc diaris digitals d'àmbit comarcal representen l'oferta més nombrosa que hi ha hagut mai en aquest camp. Aquesta situació de competència pot donar lloc a una millora dels continguts d'aquestes publicacions i a l'emergència, entre aquests, d'una capçalera de referència comarcal.

De moment, la majoria dels professionals enquestats per fer aquest estudi opinen que **al Baix Llobregat es donen les condicions** perquè això sigui possible i, fins i tot, assenyalen que *El Far* i *El Llobregat* són les dues publicacions més ben situades per aconseguir-ho. Totes dues comparteixen força característiques: són publicacions mensuals i gratuïtes, es distribueixen encartades en *El Periódico de Catalunya*, editen un diari digital amb la mateixa marca, inclouen l'Hospitalet en l'àmbit de cobertura informativa i utilitzen majoritàriament el castellà en els textos.

ⁱ 30º L'indicador del Baix Llobregat i l'Hospitalet, *El Far*, *El Llobregat*, *La bústia*, *La premsa del Baix*.

ⁱⁱ *elBaix.cat*, *ElFar.cat*, *elllobregat.com*, *LaPremsadelBaix.es*, *Llobregatdigital.cat*.

ⁱⁱⁱ Torrent, Joan i Tasis, Rafael: *Història de la Premsa Catalana*. 2 vols. Editorial Bruguera. Barcelona, 1966.

^{iv} Guillaumet, Jaume: *La premsa comarcal*. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1983.

^v Crespo, Imanol et al.: *Qui és qui. Radiografia dels qui manen al Baix Llobregat i l'Hospitalet*. BCN Content Factory SL. Sant Boi de Llobregat, 2015.

^{vi} Vegeu l'annex 1.

^{vii}

AEBALL

Aeroport de Barcelona

Ajuntament d'Abrera

Ajuntament de Castelldefels

Ajuntament de Castellví de Rosanes

Ajuntament de Cornellà de Llobregat

Ajuntament de Gavà

Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat

Ajuntament de Martorell

Ajuntament de Molins de Rei

Ajuntament de Sant Andreu de la Barca

Ajuntament de Sant Boi de Llobregat

Ajuntament de Sant Esteve Sesrovires

Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat

Ajuntament de Sant Joan Despí

Ajuntament de Sant Just Desvern

Ajuntament de Sant Vicenç dels Horts

Ajuntament de Vallirana

Ajuntament de Viladecans

Ajuntament del Prat de Llobregat

Ajuntament d'Esparreguera

Ajuntament d'Esplugues de Llobregat
Ajuntament d'Olesa de Montserrat
Àrea Metropolitana de Barcelona
Aigües Ter Llobregat
Autoritat del Transport Metropolità
CCOO Baix Llobregat - APAG
Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat
Colònia Güell
Consell Comarcal del Baix Llobregat
Consorti de la Zona Franca
Delegació del Govern a Barcelona
Diputació de Barcelona
FGC
Globalcom.cat
Innobaix
Inovyn
Mercabarna
Parc Agrari del Baix Llobregat
PIMEC Baix Llobregat
Port de Barcelona
Regió Sanitària Barcelona
Roca Corporación Empresarial
Seat
UGT Baix Llobregat
Unió de Pagesos
UPC Campus del Baix Llobregat
USOC Baix Llobregat

viii Vegeu l'annex 2.